

Марія ШЕСТЕРНЯК

кандидат економічних наук
доцент кафедри фінансового контролю та аудиту
Західноукраїнський національний університет

Інна ФЕДЧИШИН

студентка 3 курсу
кафедри фінансового контролю та аудиту
Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль, Україна

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ВИНИКНЕННЯ АУДИТУ

Динамічні умови господарювання та різноманітність пріоритетних форм ведення бізнесу зумовили необхідність удосконалення функцій управління процесом діяльності господарюючих суб'єктів та потребу незалежних (самостійних) органів фінансового контролю, які здійснюють аудит. На сьогоднішній день саме «аудит» є обов'язковим сегментом функціонування ринкової економіки кожної держави, оскільки дозволяє користувачам отримати перевірену та достовірну інформацію про діяльність підприємства і тим самим сприяє встановленню довіри між партнерами.

Як відомо, аудит – це перевірка даних бухгалтерського обліку та підтвердження достовірності, повноти і законності показників фінансової звітності суб'єктів господарювання задля висловлювання незалежної думки аудитора.

Історіографічні джерела свідчать, що аудит як форма незалежного контролю має багатовіковий період розвитку. Виникнення цієї форми контролю та його розвиток тісно пов'язані з розвитком бухгалтерського обліку на підприємствах.

Як свідчать історичні факти, ще у Стародавньому Єгипті інвентаризація рухомого та нерухомого майна проводилася кожні два роки. У Біблії, наприклад, є слова царя Соломона, який звертається до людей, що постійно перебувають у торгових відносинах: підраховуй та оцінюй, що даєш, а що отримуєш - запиши. Натомість, у Римській імперії здійснювали контроль за бухгалтерами щодо їх правильності ведення обліку податків у казну держави.

Звернемо увагу на те, що перша згадка про аудиторів датується 1299 році. Разом з тим, першими користувачами бухгалтерської інформації були рабовласники і феодалі.

Кожний етап розвитку суспільства формує нову модель системи державного управління, яка зумовлюється конкретною державною ідеологією, відповідно до якої змінюється його функціональне значення і виводиться нова формула системи державного управління [1, с. 33].

Мета аудиту полягає у підтвердженні достовірності показників фінансового стану та звітності, а також перевірки правильності ведення бухгалтерського обліку згідно з чинними у державі нормативно-правовими документами.

Практика свідчить, що є ряд чинників, які сприяють розвитку аудиту, зокрема:

- існує поділ інтересів інвесторів та адміністрації підприємств;
- відбувається ускладнення господарських операцій, що збільшує ймовірність отримання недостовірної інформації;
- прийняття ділових рішень на основі необ'єктивної інформації, яка може призвести до певних негативних економічних наслідків;
- доступ до рахунків компанії відсутній.

Аудит є обов'язковою складовою цивілізованого функціонування ринкової економіки кожної країни. Основна суть аудиту полягає у наданні практичної допомоги керівництву та

економічним службам у веденні господарського та фінансового управління підприємством, надання необхідних консультацій.

Доцільно також зауважити, що у 1844 році у Великобританії були прийняті закони, що вимагали від компаній запрошувати обов'язкового незалежного аудитора один раз протягом року для перевірки та підтвердження звітів. Рішення про потребу у такому незалежному аудиторові прийняли також у Франції (1867), США (1887), Німеччині (1931) та багатьох інших країнах. Сьогодні, якісні аудиторські послуги широко використовуються у різних державах. Так, наприклад у США працює більше 45 тисяч аудиторських фірм.

Щодо України, то перші аудиторські фірми почали утворюватись ще у 90-х роках, які і виступили ініціатором створення Спілки аудиторів України. Відповідно, питання, що стосувалися роботи та професійного захисту аудиторів, регулювалися Аудиторською палатою України та Спілкою аудиторів України, створеною в 1992-1993 роках.

Важливою складовою для розвитку аудиту в Україні, як незалежної форми контролю, був прийнятий 07 лютого 1991 року Закон України «Про власність» [2]. Відтоді держава та власники мають можливість отримати достовірну інформацію про бухгалтерський облік.

Своєю чергою, у 1993 році було прийнято Закон України «Про аудиторську діяльність» [3], який встановив правову основу аудиторської діяльності. Цей Закон був спрямований на створення системи незалежного контролю з метою захисту інтересів власника. Відповідно до Закону в 1994-1995 роках усі суб'єкти господарювання мали проводити обов'язковий аудит. Це рішення позитивно вплинуло на проблеми адаптації аудиту в Україні, проте мало і негативні наслідки, оскільки через велику кількість замовлень обов'язковий аудит не був проведений якісно. Через ці проблеми для багатьох організацій України проведення обов'язкового аудиту було скасовано. Разом з тим, у 2003 році в Україні було впроваджено Міжнародні Стандарти Аудиту.

Для подальшого розвитку аудиту в Україні Спілка аудиторів України забезпечила підготовку нормативної бази сертифікації аудиторів, розробку та впровадження в практику стандартів аудиту.

1 жовтня 2018 року в Україні набув чинності Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [4]. З огляду на це, аудит набуває іншого більш ширшого значення, зокрема зростає попит на супутні послуги консультування та аутсортинг бухгалтерських послуг.

Звернемо увагу на те, що завданнями аудиту є:

- перевірка стану організації, оцінка складання фінансової звітності;
- виявлення та попередження порушень у діяльності підприємства;
- оцінка ефективності внутрішнього контролю,
- надання різноманітних послуг та порад з питань бухгалтерського обліку, аналізу, фінансів.

Передумовами виникнення аудиту в Україні як незалежної системи контролю стали кілька факторів:

- економічний - приватизація власності, формування ринкової економіки, приватизація;
- юридичний - прийняття Закону України «Про аудиторську діяльність»;
- організаційний - створення компаній (АПУ) та (САУ).

З вищезазначеного випливає, що історичні аспекти виникнення аудиту зумовлені не тільки розмежуванням функцій та інтересів між власником підприємства та управлінським апаратом, а й спільними інтересами акціонерів, майбутніх інвесторів, держави, постачальників сировини та матеріалів, оптових покупців, тощо. Аудит направлений на те, щоб запобігти зловживанню та прихованню витрат і доходів, неправильному розподілу прибутку та підтвердження достовірності, повноти і законності показників фінансової звітності.

Список використаних джерел

1. Войтович Р.В. Ідеологія, технологія та стиль у державному управлінні: навч.-метод. посіб. Київ, 2003. 192 с.
2. Закон України «Про власність» від 07.02.1991 року.
3. Закону України «Про аудиторську діяльність» від 22.04.1993 року.
4. Закон України № 2258-VIII «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21.12.2017 р., (із змінами і доповненнями), поточна редакція від 01.07.2020 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>
5. Жидєєва Л. І., Колісник О. П., Салямон-Міхєєва К. Д. Аудит: навч. посіб. Ірпінь, 2019. 312 с.

Iryna SHCHYRBA

PhD, Associate Professor of the Department
of Financial Control and Audit
West Ukrainian National University

Anastasiia KIM

student
West Ukrainian National University
Ternopil, Ukraine

INTERNAL CONTROL: ECONOMIC ESSENCE AND PLACE IN THE MANAGEMENT SYSTEM

The activity of Ukrainian enterprises at the present stage of unstable conditions of functioning in all spheres of social production is carried out in complex and difficult-to-predict crisis conditions of economic, political and social environments. Given the deepening of integration processes and the impact of crises, ensuring effective economic activity primarily depends on how rationally the company uses available resources, organizes business processes in order to obtain the best results with minimal costs.

The need to optimize the management of economic activity in accordance with the current and projected state of the environment proves the objective need for improved internal control, which provides a sufficient level of adaptability of management and acts as a coordinating link between all management functions.

Internal control, as a process, allows us to define it not as a one-time action, but as a series of continuous actions aimed at achieving a certain strategy of the enterprise. However, internal control is one of the functions of management. After all, this is not only a process aimed at achieving the goals and objectives of the enterprise, but also the result of actions of senior managers both in planning the activities of the enterprise as a whole and its individual units, and the organization and motivation of employees. Internal control must be comprehensive.

Considering control as a component of management, we note that control is an element of the management system of economic objects and processes, which provides supervision to verify the condition of the object being inspected, in accordance with regulatory values (requirements). Such requirements are determined by the laws of Ukraine, regulations, instructions, letters, orders, etc., as well as at the macro level - programs, plans, agreements, projects and more.

Regarding the definition of control as one of the main functions of management, this position is quite correct, based on the fact that control is one of the stages of the management process and management function, and therefore provides feedback between objects and subjects of management.